

Jana Krátká, Jana Stará

Název příspěvku

Vzdělávání dětí z dětského domova (Educating Children at an Institutional Care)

Klíčová slova v ČJ

Vzdělání, institucionální péče, biologická rodina, vliv učitele, motivace

Klíčová slova v AJ

Education, institutional care, biological family, teacher's influence, motivation

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je referovat o první fázi longitudinálního výzkumu zkoumajícího začleňování žáků z dětského domova do vyučovacího procesu a kolektivu běžné základní školy. Cílem první fáze výzkumu bylo zjistit, jaké jsou výchozí podmínky začleňování žáka do běžného kolektivu základní školy, a jak tyto podmínky hodnotí učitel.

Teoretická východiska v ČJ

Výzkumy dokládají významnou propast mezi vzdělávacími výsledky dětí v institucionální péči a jejich vrstevníky v biologických rodinách v různých geografických částech světa. Výzkumy dokumentují, že u dětí, které vychází z institucionální péče, existuje vyšší pravděpodobnost, že se u nich objeví psychické problémy, nebudou přijati na požadovanou školu a až tři a půl krát vyšší pravděpodobnost, že se u nich projeví speciální vzdělávací potřeby. Je nezbytné, aby školy rozpoznaly a reagovaly na jedinečné potřeby těchto žáků (Blome, 1997; Buehler, Orme, Post, & Patterson, 2000). Vrstevnická skupina uspokojuje potřebu být někam přijat. Tato potřeba se rozvíjí od počátku školní docházky, význam přijetí nebo odmítnutí roste. Je podporována zvýšenou sociabilitou, potřebou uznání a respektu k vlastní osobě. U dětí, které se po dlouhou dobu potýkaly s citovou deprivací, pozorujeme vážné obtíže v navazování vztahů na všech dalších vývojových stupních (Matějček, 1989). Základní školy jsou připraveny integrovat děti z dětského domova a vzdělávat je. Vyžaduje to však trpělivost a pedagogickou podporu. Většina dětí v dětských domovech má již v tomto raném věku za sebou negativní zkušenosti, které se následně projevují v sociálních vztazích ve třídě (Vítková, 2004).

Metodologie v ČJ

Vzhledem k cíli byla stanovena kvalitativní výzkumná strategie s využitím případové studie, resp. vícepřípadové studie. Výzkumným vzorkem jsou dva případy dětí

vyrůstajících v dětském domově ve Středočeském kraji. Při výběru výzkumného vzorku se jednalo o dostupný výběr. Hlavní výzkumná otázka zní: Jak jsou děti z dětského domova začleňovány do třídního kolektivu? Příspěvek bude referovat o první fázi longitudinální případové studie. Bude referováno o výsledcích analýz vstupní žakovy dokumentace – vzdělávacích výsledků, informací o biologické rodině, včetně informací o výchozím socioekonomickém prostředí a o výsledcích analýzy rozhovorů s žáky, pozorování těchto žáků ve výuce a rozhovorů s učiteli. Proběhne také šest rozhovorů s učiteli, kteří aktuálně vzdělávají žáky z dětského domova či již mají se vzděláváním těchto dětí předchozí zkušenost. Taktéž proběhne rozhovor s ředitelem základní školy.

Závěry v ČJ

Výsledek první fáze výzkumu (v rámci disertační práce) přinesl doklady toho, že se děti z dětského domova do kolektivu žáků běžné základní školy začleňují s obtížemi. Důvodem je podle rozhovorů s učiteli a z výsledků pozorování především ztížená schopnost komunikace se spolužáky. Děti z dětského domova vyhledávají i ve školním prostředí častěji společnost ostatních dětí z dětského domova, než vrstevníků z biologických rodin. Vzdělávací výsledky žáků z dětského domova jsou podprůměrné ve srovnání s žáky z biologických rodin.

Souhrn příspěvku v AJ

The contribution presents results of a research focused on the education of children at an institutional care, on the overall process of their schooling. The integration of the children from institutional care into the class collective of elementary school focuses on the problem of the social integration of these children to the common elementary schools. The aim is to find out how they were motivated to study by their environment. Children in care lag behind their peers on a number of outcome measures, including education. This is due to unfavourable genetic predispositions. Children who receive social and emotional support in school have better results. A qualitative research strategy was chosen with regard to the aim of the study.

Bibliografie

- Ptáček, R., Kuželová, H., & Čeledová, L. (2011). *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. Praha: MPSV.
- Škoviera, A. (2007). *Dilemata náhradní výchovy. Teorie a praxe výchovné péče o děti v rodině a v dětských domovech*. Praha: Portál.
- Vítková, M. (2004). *Integrativní školní (speciální) pedagogika: základy, teorie, praxe: učební text k projektu "Integrované poradenství pro znevýhodněné osoby na trhu práce v kontextu národní a evropské spolupráce"*. Brno: MSD.